

ALBERTO BARAYA.

LLATINA I MESTRAL [L'ILLA COM A ESCENARI]

12.07.25 – 28.09.25
MUSEU MARÍTIM
DE MALLORCA -
MUSEU DE LA MAR,
PORT DE SÓLLER

Comissariat:
–Iñaki Martínez Antelo i Alicia Ventura

Vista de l'acció performativa: Alberto Baraya, *Llatina i Mestral*, 2025. © de l'obra, Alberto Baraya, 2025.
Fotografia: © Es Baluard Museu (Carmen Verdú)

El projecte «Llatina i Mestral» que Alberto Baraya presenta en el marc de Biennal B parteix d'una acció performativa en què l'artista pinta *in situ* sobre una vela de navegació. La vela es transforma en un llenç de pintura a la vegada que funciona com a suport d'un doble viatge —físic sobre el mar i iconogràfic o conceptual— i l'illa de Mallorca es converteix en escenari.

A bord d'un llaüt tradicional —el Brandó— Baraya recorre les aigües de l'illa partint del Portitxol en direcció sud cap a les Pedreres de la Seu, pedrera de la qual ha sortit el material que ha configurat gran part de la Mallorca construïda i molt lligat a la seva identitat, entre d'altres coses perquè aquesta va ser la zona d'extracció de les pedres de marès per a la construcció de les columnes de la Catedral de Mallorca (popularment coneguda com La Seu) o de les murades d'Es Baluard Museu. Al llarg de tot el trajecte, l'artista pinta directament damunt les veles del llaüt —confeccionades *ex professo* per la veleria artesana Matheu— inflades pel vent que permet la navegació del vaixell capitanejat per l'artesà nàutic Jaume Amengual. Baraya recrea d'aquesta manera l'entorn que l'envolta i crea una mena de paisatge inèdit, motivat pel moviment constant de l'embarcació. L'acció ens recorda també com, des de la pintura barroca, algunes obres es van realitzar damunt veles de navegació en desús que es convertiren en suport pictòric.

Alberto Baraya dona continuïtat a una línia de recerca que va començar amb el seu projecte «Vento» per al Museu de Pontevedra. Si «Vento» feia referència a la força del vent que impulsa la vela, «Llatina i Mestral» proposa una al·lusió a tecnicismes propis de la navegació: *llatina* és la vela utilitzada en aquest projecte i d'ús tradicional més estès a les Balears, i *mestral* un dels vents que afecten les Illes, un vent fred i sec, bastant fort, que pot arribar a ser tempestuós. D'altres l'anomenen «la fada bona», perquè neteja els cels. Units mitjançant la interjecció i, «Llatina i Mestral» suggereixen una nova història que encara ha d'arribar.

Aquesta obra, en què es combinen la navegació i la pintura, permet recuperar la tradició pictòrica del paisatge i resignificar la pràctica de la pintura pleinairista, a la vegada que fa referència a determinades experiències pictòriques conceptuals en enfrontar-se a les veles del vaixell en moviment i pintar mentre navega. En paraules de l'artista: «Si el procés d'un viatge, abans de partir, comença amb la concepció d'una idea, d'una utopia en les nostres ments, aquest projecte permet la formació d'aquesta imatge entre el port de sortida i d'arribada. La imatge esdevé realitat (pintura) durant el trajecte. En arribar, probablement podrem constatar que aquesta imatge era, efectivament, una il·lusió necessària».

«Llatina i Mestral» ens conta la història d'aquells moments únics, duent-nos al passat d'un lloc amb un cert halo de misteri. L'extracció de marès per a la construcció provoca buits a la pedrera. Aquests buits i amagatalls han estat aprofitats com a caletes, i rebatejats pels contrabandistes de tabac i altres mercaderies com a «secrets». Així es tanca la particular paràbola d'un cicle econòmic del litoral en què els espais deixats per la pedra tallada han estat reapropriats per ocultar fardells i partides de contraban. De tornada, el llaüt es dirigeix cap a la badia, carregant amb la imatge de la pedrera. S'hissa una segona vela en paral·lel sobre el pal, per pintar-hi, a manera de crònica, el paisatge modificat en què les pedres han donat lloc a una catedral.

El resultat formal del projecte s'exposa al Museu Marítim de Mallorca-Museu de la Mar del Port de Sóller, espai en què dona sentit a la intenció de Biennal B i dels seus promotors —Es Baluard Museu i Consell de Mallorca— de posar en valor la riquesa cultural de l'illa a través de projectes creatius interdisciplinaris capaços de fomentar la col·laboració entre artistes i professionals de l'artesanía compromesos amb els oficis, les tradicions i el paisatge, així com amb institucions claus per a la projecció del patrimoni balear i el seu ecosistema creatiu. La mostra exposa les pintures realitzades durant la navegació i un vídeo que recull que el que s'explica en aquesta història va passar realment; una acció en què l'artista s'enfronta al desafiament de pintar una vela de més de set metres mentre el vaixell navega.

Aquesta acció de Biennal B forma part del projecte «L'illa com a escenari» —comissariat per Iñaki Martínez Antelo i Alicia Ventura— i es completa amb «Expedició Sóller», un projecte educatiu iniciativa d'Eva Cifre i María Verdejo, de l'àrea d'Educació d'Es Baluard Museu. Aquest projecte s'ha realitzat conjuntament amb Alberto Baraya, Es Baluard Museu, el MUCBO, la Fundació Jardí Botànic de Sóller - Museu Balear de Ciències Naturals i el Museu Marítim de Mallorca - Museu de la Mar. A partir d'una expedició pel Port de Sóller, els nins i nines participants emprendran a la recerca de flora i fauna marina artificial per després contrastar allò que s'ha trobat amb l'ecosistema real i natural balear. Tot plegat serà presentat públicament a la casa modernista Can Prunera, al centre de Sóller.

Alberto Baraya (Bogotá, 1968), artista plàstic, viatger i investigador. Va estudiar Belles Arts a la Universidad Nacional de Colombia i es va especialitzar en Estètica i Teoria de l'Art a la Universidad Autónoma de Madrid. Des de l'any 2002 ha desenvolupat l'«Herbari de Plantes Artificials», un projecte paròdic de col·leccions i “estudis” de botànica falsa —filferro i seda, *made in China*— amb el qual Baraya intenta recompondre una nova identitat en les relacions entre l'ésser humà i la natura.

Practicant el principi de “L'expedició com una de les Belles Arts” i apropiant-se de la metodologia científica de la recol·lecció com a estratègia, Baraya ha emprès expedicions arreu del món a la recerca d'evidències que confirmin la translocació dels ecosistemes biològics i culturals. Mitjançant l'ús de tècniques tradicionals de representació o a través de la instal·lació, l'apropiació o la performance, la seva mirada es concentra en l'observació de fenòmens d'exotisme biològic o en els actes estètics del nostre ecosistema quotidià, enllaçant així les seves propostes amb les preocupacions ecològiques contemporànies.

Les seves col·leccions artificials i les seves obres fotogràfiques han estat presentades a les biennals d'art de São Paulo (2006), Venècia (2009), Berlín (2014) i Xangai (2014 i 2019), i formen part de múltiples col·leccions públiques i privades.

FITXA TÈCNICA:

Alberto Baraya
Llatina i Mestral
2025
Pintura acrílica damunt lona de cotó
(veles de navegació), traus d'acer
inoxidable, cordes de jute, antena,
Dimensions variables

Alberto Baraya
Llatina i Mestral (video)
2025
Vídeo color, so
Durada: 7' 03”

BIENNAL B és una iniciativa promoguda per Es Baluard Museu d'Art Contemporani de Palma i el Consell de Mallorca, que compta amb el suport de nombroses institucions, agents i col·lectius de l'illa.

BIENNAL B posa en valor la riquesa cultural de l'illa de Mallorca i de l'arxipèlag balear amb l'art com a eina.

BIENNAL B és un projecte transversal, inclusiu i desestacionalitzat, que neix amb l'ambició de conformar un ecosistema creatiu capaç d'integrar les pràctiques artístiques contemporànies amb l'artesanía i els oficis per a la transformació sostenible del territori balear.

BIENNAL B activarà accions de connectivitat ecològica i cultural, una sèrie de projectes creatius interdisciplinaris i un congrés internacional d'art, cultura i ciència.

PROJECTE: Biennal B. L'illa com a escenari

TÍTOL: «Alberto Baraya. Llatina i Mestral»

DATES: 12.07.25 – 28.09.25

INAUGURACIÓ: 11 de juliol, 20h

LLOC: Museu Marítim de Mallorca-Museu de la Mar. Port de Sóller

COMISSARIAT: Iñaki Martínez Antelo / Alicia Ventura

MUNTATGE: Art Life / Es Baluard Museu

COORDINACIÓ: Eva Cifre / Solange Artilles

VÍDEO I DOCUMENTACIÓ GRÀFICA: Carmen Verdú

DISSENY GRÀFIC: Hastalastantas

IMPRESSIÓ: Impresrapit

AGRAÏMENTS:

Jaume Amengual, Sebastià Amengual, Simón Baraya, David Barro, Maria Àngels Castañer, Aina Crespi, Pere Ferrer, Albert Forés, Daniel Gallego, Guillem Ginard, Jackie Herbst, Aina Isabel Martí, Quico Maura, Andreu Mayol, Antonia Roca, Pilar Rubí, Miquel Rullán, Taller de Mestres d'aixa del Consell de Mallorca, Veles Matheu, María Verdejo, José Vicens

ESBALUARD
MUSEU

Consell de
Mallorca

BIENNAL B